

18. Про програму «Здоров'я літніх людей»: Указ Президента України від 10 грудня 1997 р. № 1347/97 // Інформ.-пошук. система із законодавства України «Право. Версія Проф».

19. Про хартію людей похилого віку: Постанова Міжпарламентської асамблеї держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав від 15 червня 1998 р. № 11—15 // Інформ.-пошук. система із законодавства України «Право. Версія Проф».

20. *Семаков Г. С.* Криминология: курс лекцій: 2-е изд., стереотип. / Г. С. Семаков. — К.: МАУП, 2002. — 128 с.

21. *Сторожук В.* Один день у зоні відчуження / В. Сторожук. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://shepetivka.org.ua/2009/04/26/odin_den_u_zon_vdchuzhennja.

22. Стратегии борьбы с преступностью: 2-е изд., испр. и доп. / В. Н. Кудрявцев. — М.: Наука, 2005. — 366 с.

23. *Филонов В. П.* Состояние, причины преступности в Украине и ее предупреждение: монография / В. П. Филонов. — Донецк: Изд-во «Донеччина», 1999. — 640 с.

24. *Чайковська В. В.* Україне почти нет счастливых стариков / В. Чайковська. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://obozrevatel.com/news/2008/11/13/2683>.

25. *Яковенко С.* Зона відчуження, мабуть, найблагополучніша територія з точки зору злочинності / С. Яковенко. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://tovarish.com.ua/archive/937>.

Стаття надійшла до редакції 18.06.10

УДК 346.9

О. О. Кикоть,
аспірантка кафедри правового регулювання економіки
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ПІДСТАВИ НАСТАННЯ ГОСПОДАРЬСЬКО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ГОСПОДАРЮЮЧИХ СУБ'ЄКТІВ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ДІЯЛЬНІСТЬ НА ТЕРИТОРІЇ, ЗАБРУДНЕНІЙ УНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

У статті викладено аналіз підстав господарсько-правової відповідальності господарюючих суб'єктів, які здійснюють діяльність на території, забрудненій унаслідок Чорнобильської катастрофи в аспекті співвідношення законодавчих і теоретичних засад. Окреме місце у статті при-

свячено аналізу господарського правопорушення, як фактичної підстави господарської відповідальності.

Ключові слова: господарсько-правова відповідальність, господарське правопорушення, вина.

В статье изложен анализ оснований хозяйственно-правовой ответственности субъектов хозяйствования, которые проводят свою деятельность на территории, зараженной вследствие Чернобыльской катастрофы в аспекте соотношения законодательных и теоретических основ. Отдельное место в статье посвящено анализу хозяйственного правонарушения как фактическому основанию хозяйственной ответственности.

Ключевые слова: хозяйственно-правовая ответственность, хозяйственное правонарушение, вина.

The article outlines thesis related to analysis of the bases of economic liability of those business entities that act on the Chernobyl-affected territories in aspect of a parity of legal and theoretical positions. Special place in the article belongs to analysis of the economic offence, which is an actual base of economic liability.

Keywords: economic liability, economic offence, blame.

Питання підстав господарсько-правової відповідальності є недостатньо освітленим вітчизняною наукою. Це пов'язано, передусім, із довгими роками невизнання господарської відповідальності як самостійного виду юридичної відповідальності. Ситуація була змінена лише з набранням у 2004 році чинності Господарським кодексом України, де і було вперше на законодавчому рівні закріплено господарську відповідальність взагалі, та підстави її настання, зокрема. Недосконалість даної норми поклала початок численним науковим пошукам у даній проблематиці. Зокрема, проблемними питаннями стали: відсутність законодавчо закріпленого терміну господарського правопорушення та його складу; відсутність вичерпного переліку підстав господарської відповідальності; невизначеність місця принципам вини та заподіяння шкоди у господарському правопорушенні. Зазначені прогалини унеможливають процес законодавчої регламентації підстав господарської відповідальності по відношенню до специфіки господарюючих суб'єктів, які здійснюють свою діяльність у Чорнобильській зоні. Саме зазначені питання складають основу проблематики даної статті.

Підстави господарсько-правової відповідальності, з нашої точки зору, можна розглядати у двох аспектах — у широкому та вузькому розумінні. Почнемо розгляд із останнього аспекту.

Під підставами господарської відповідальності розуміються ті основні умови, за наявності яких вона настає. Законодавством передбачається (ст. 218 Господарського кодексу України), що господарська відповідальність — це вчинене учасником господарських відносин правопорушення у сфері господарювання. Поруч із тим, зазначеною нормою закріплено і ключові умови відповідальності. До них належать:

— невідворотність господарської відповідальності за виключенням обставин, коли правопорушником ужито всіх залежних від нього заходів для недопущення порушення. Тут варто підкреслити, що немає жодних уточнюючих коментарів, які б кваліфікували, які саме «заходи» мають на увазі. Можна передбачити, що право тлумачення таких заходів покладається на суд. Очевидно, що таке законодавче упушення суперечить сучасним тенденціям «розвантаження» господарських судів і спонукання суб'єктів господарських відносин до досудового розв'язання спорів;

— правопорушник звільняється від господарської відповідальності, якщо доведе, що на перешкоді належному виконанню його зобов'язань стояли надзвичайні і невідворотні обставини.

Стосовно останнього пункту законодавчо передбачено важливе уточнення, що не можуть вважатись такими обставинами, зокрема: порушення своїх зобов'язань контрагентами правопорушника, відсутність на ринку потрібних для виконання зобов'язання товарів, відсутність у боржника необхідних коштів.

Особливості підстав господарської відповідальності господарюючих суб'єктів, які здійснюють свою діяльність у Чорнобильській зоні регламентуються загальними положеннями про господарську відповідальність, а також Законами України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи», «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», «Про охорону навколишнього природного середовища» та ін. На території Чорнобильської зони на сьогоднішній день здійснюють господарську діяльність наступні підприємства: ДСВКВП «Чорнобильводексплуатація», ДСП «Техноцентр», ДП «Комплекс», ДСНВП «Екоцентр», ДСВКЛП «Чорнобильська Пуща», ДП «Управління капітального будівництва», ДП «Спеціалізована будівельна компа-

нія», ДСП «РУЗОД», ДП «Агенство Чорнобильінтерінформ», ДП «Чорнобиль-сервіс» та ін.

Розглядаючи підстави господарсько-правової відповідальності у широкому сенсі, варто відзначити дві сформовані у теорії господарського права точки зору. Відповідно до однієї з концепцій, представленої В.С. Щербиною, виділяють дві підстави господарсько-правової відповідальності: юридичну і фактичну [2, с. 199]. Під юридичною підставою передбачається правовий документ, що характеризує певну поведінку суб'єкта господарювання як протиправну і передбачає за неї форму і розмір відповідальності, а саме: закон і договір. Фактичною підставою автор пропонує вважати життєві ситуації, що характеризуються законом або договором як неправомірні, тобто — господарське правопорушення.

З іншого боку, Л. А. Жук пропонує віднести до підстав господарсько-правової відповідальності наступні категорії. Нормативні, тобто сукупність норм права про відповідальність суб'єктів господарських відносин. Другою правовою підставою є господарська правосуб'єктність правопорушника (боржника) і потерпілого (кредитора). Сторонами правовідносин щодо застосування відповідальності цього виду можуть бути підприємства, установи, організації, інші юридичні особи незалежно від форми власності майна, організаційно-правових форм, тобто особи, які мають право звертатися до господарського суду за захистом своїх порушених або оспорюваних прав та охоронюваних законом інтересів. Третя підстава називається юридико-фактичною. Це протиправні дії або бездіяльність особи — господарського правопорушника, що порушують права і законні інтереси потерпілої особи (кредитора) чи заважають їх реалізації.

Порівнюючи ці концепції неважко помітити, що основною різницею між ними є наявність у останній такої підстави як господарська правосуб'єктність учасників господарських відносин. Доречним буде проаналізувати доцільність існування такої підстави.

Господарська правосуб'єктність — визнана державою за певним суб'єктом господарювання можливість бути суб'єктом прав (мати і здійснювати господарські права та обов'язки, відповідати за їх належне виконання і мати юридичну можливість захищати свої права та законні інтереси від можливих порушень) [2, с. 104]. Очевидно, що дана характеристика в обов'язковому по-

рядку має передувати настанню господарської відповідальності. Проте виникає питання: хіба може йти мова про будь-які господарські правовідносини, якщо хоча б одна зі сторін не наділена правосуб'єктністю? Окрім того, абсолютним фактом є те, що більшість науковців відносять дану характеристику до обов'язкових ознак, якими має бути наділений суб'єкт господарювання. Відтак, приходимо до висновку, що така підстава як господарська правосуб'єктність не може бути включена до переліку обов'язкових підстав господарської відповідальності, оскільки вона є необхідною передумовою ще на початковій стадії господарських правовідносин.

Натомість, з нашої точки зору, необхідним є введення такої підстави як процесуальна. Враховуючи таку особливість господарської відповідальності, як можливість її реалізації без втручання державних або судових органів, доцільним буде залучення до необхідних підстав обов'язкової наявності процесуальних норм, які б передбачали процедуру реалізації господарсько-правової відповідальності. Таким чином, на наш погляд, можна запропонувати наступний перелік підстав господарської відповідальності, а саме:

I. Нормативно-правові підстави — це наявні нормативно-правові акти або передбачені ними договори, які закріплюють умови господарської відповідальності та можливість її реалізації.

Всередині даної групи підстав можна виокремити наступні види:

а) *матеріальні підстави* — це передбачені законом або не забороненими договірними засадами положення, які слугують законною основою для існування господарських відносин, взагалі, та господарської відповідальності, зокрема;

б) *процесуальні підстави* — це передбачені законом або не забороненими договірними засадами положення, які містять процесуальний порядок реалізації господарської відповідальності.

II. Фактичні підстави — це життєві обставини, які відповідно до закону або договору мають неправомірний характер, котрі власне і складають у своїй сукупності зміст господарського правопорушення.

На практиці відповідно до зазначених вище підстав Вищим Господарським Судом України у період з січня 1992 року по квітень 2010 року притягнуто до відповідальності 52 господарюючих суб'єкта, діяльність яких пов'язана з Чорнобильською зоною.

Найбільша масова частка справ припадає на майнові спори, що виникли на підставі порушення договірних зобов'язань.

Наступним кроком доцільно проаналізувати поняття господарського правопорушення, яке на сьогоднішній день жодним чином не закріплене на законодавчому рівні, що створює додаткові проблеми при кваліфікації його на практиці. Тому вважаємо за необхідне запропонувати власну дефініцію даному поняттю на основі тих теоретичних досягнень, які існують на даний момент.

Зокрема, звертаючись до доктринального джерела у галузі теорії держави і права, правопорушення — це суспільно небезпечне або шкідливо неправомірне (протиправне) винне діяння (дія або бездіяльність) деліктоздатної особи, яке спричиняє юридичну відповідальність [5, с. 421—425]. Серед ключових ознак неважко помітити такі риси, як: неправомірний характер, вина та деліктоздатність особи правопорушника, станowiąть собою суспільну шкоду або небезпеку, виражається у протиправності діяння.

Наступним чином розглянемо визначення, яке пропонується деякими авторами у галузі господарського права. Так, Л. А. Жук пропонує під поняттям господарське правопорушення розуміти протиправну дію або бездіяльність суб'єкта господарських відносин, яка не відповідає вимогам норм господарського права, не узгоджується з юридичними обов'язками зазначеного суб'єкта, порушує суб'єктивні права іншого учасника відносин або третіх осіб [3, с. 386].

Для чіткого тлумачення терміну господарське правопорушення варто виокремити такі характерні ознаки, як: нормативно передбачене порушення господарського зобов'язання однією зі сторін; наявність шкоди, що може бути виражена у грошовому еквіваленті; відсутність вини як обов'язкового фактора. При цьому необхідно розмежовувати поняття господарського правопорушення, яке передбачає господарську відповідальність і правопорушення у сфері господарської діяльності (злочин), що спричиняє кримінальну відповідальність.

Виходячи з викладеного вище, пропонуємо наступне визначення.

Господарське правопорушення — це передбачене законом або не забороненими законом договірними засадами протиправне діяння (дія або бездіяльність), вчинене господарюючим суб'єктом у процесі здійснення ним господарської діяльності, яке тягне за собою господарську відповідальність.

З нашої точки зору, дефініція господарського правопорушення має бути закріплена на законодавчому рівні. Це полегшить практичне застосування господарської відповідальності та дозволить уникнути використання «подвійних стандартів» при ідентифікації господарських правопорушень. Також вважаємо за доцільне доповнити перелік видів юридичної відповідальності у законодавство з питань ліквідації наслідків на ЧАЕС таким видом, як господарська відповідальність.

Питання складу господарського правопорушення не є однозначним і залежить від форми господарської відповідальності. Розрізняють повний і обмежений склад. Повний склад господарського правопорушення має місце при такій формі господарської відповідальності, як, наприклад, відшкодування збитків, де необхідними елементами складу в їх сукупності є:

— протиправна поведінка — порушення господарюючим суб'єктом положень, передбачених законом або договором;

— наявність негативних наслідків у вигляді збитків — пряма (знищення, пошкодження майна) або непряма (неотриманий дохід) шкода, нанесена учаснику господарських відносин іншим учасником-правопорушником;

— причинний зв'язок між протиправною поведінкою і збитками — наявність прямої залежності між протиправними діями правопорушника і тими збитками, яких зазнав його контрагент;

— вина — за умов господарського правопорушення під виною розуміється (окрім прямого умислу): а) правопорушник не виконав усіх дій щодо недопущення здійснення правопорушення; б) правопорушник не використав можливості діяти правомірно за умови, що така можливість існувала.

Під обмеженим складом господарського правопорушення розуміють відсутність одного або кількох з вище перелічених елементів. Таким чином, ми наблизились до розгляду питання вини, яке є чи не найсуперечливішим у темі господарсько-правової відповідальності, взагалі, і господарського правопорушення, зокрема.

Вина — це психічне ставлення особи до своїх протиправних дій чи бездіяльності та їх наслідків [4]. Довгий час правова доктрина стояла на позиціях, відповідно до яких вина вважалась необхідним і невід'ємним елементом складу правопорушення. І лише з розвитком теорії цивільного права, з'явилось поняття «відповідальності без вини», або об'єктивної відповідальності,

яке стало логічним продовженням наукових досліджень, присвячених принципам вини і заподіяння шкоди.

Вперше питання відповідальності без вини було законодавчо закріплено у Цивільному кодексі РР ФСР 1922 року, де поруч із принципом вини містилось застереження про недопустимість несення відповідальності порушником, який не міг запобігти заподіянню шкоди. У той же час побачили світ перші дослідження з проблематики вини авторів С. І. Аскназія і Т. М. Яблочкова [6], які наголошували на тому, що такий підхід взагалі відкидає таку суб'єктивну складову правопорушення, як вина, залишаючи заподіяну шкоду і причинний зв'язок протиправних дій із нею для кваліфікації правопорушень. Під тиском критики була введена норма, яка передбачала свідомість, як необхідну умову при кваліфікації протиправних дій правопорушника. Тобто він має бути не машинальним бездумним виконавцем, а діяти усвідомлено. Влучний приклад наводив Гойхбарг. «Якщо хто-небудь штовхає іншого так, що той падає на корзину зі склом, що стоїть поруч, то особа, яка впала, не нестиме відповідальність перед власником корзини» [7]. Саме на цьому прикладі можна пояснити, що відповідно до принципу заподіяння шкоди, який переважав на той час, відповідальність має понести той, хто впав, а у відповідності з принципом вини, відповідальним буде той, хто штовхнув.

Наступним кроком у розвитку зазначених принципів став проєкт Основних засад цивільного законодавства 1931 року. Один з його укладачів Г. Н. Амфітеатров, прагнучи відійти від обох принципів, пропонував «ввести поняття соціально небезпечних і шкідливих діянь в якості об'єктивного критерію для судження про відповідальність» і вважав, що замість вини «критерієм відповідальності має стати ступінь використання даним підприємством господарсько-розрахункових можливостей для виконання плану, ступінь володіння господарською ініціативою, ступінь вміння правильно по-господарськи організувати керівництво своєю поточною роботою [8]. Тобто, у разі виконання підприємством усіх перелічених пунктів, відповідальність за правопорушення не може мати місця. Згодом такі положення трансформувались у законодавчо закріплений принцип вини. На той час, як влучно зазначає Іоффе, законодавець виходив, скоріше за все, з того факту, що теорія заподіяння шкоди спровокувала соціальний занепад мас, зниження відчуття відповідальності за власні дії, адже кожна

людина знала б, що в незалежності від її вини, вона може бути притягнена до відповідальності [9].

Проте теоретичні протиріччя не припинялись, породжуючи нові концепції. Так, невдовзі завдяки Х. Шварцу з'являється концепція вини з застереженнями, яка передбачала покладення відповідальності на особу, яка заподіяла шкоду навіть якщо це сталося без його вини. У 50-х роках ХХ сторіччя під впливом наукових праць О. А. Красавчикова принцип вини визнається як єдина морально виправдана підстава юридичної відповідальності як у цивільній, так і в господарській галузях. Проте найбільшої оригінальності наукові новели набули у 70-х рр. під впливом теорій С. Н. Братуся і В. А. Ойгензіхта. Саме завдяки їм доктрина збагатилась теорією ризику, відповідно до якої ризик, за визначенням Ойгензіхта, — «психічне ставлення особи до своєї або чужої діяльності, що виражається в усвідомленні можливих негативних наслідків, разом з тим, що поза збігом з протиправними діями (наприклад, при страхуванні) він може слугувати основою розподілу збитків, а в поєднанні з протиправністю ризик стає основою відповідальності» [10]. Схожу думку пропонував Братусь у своєму дослідженні, присвяченому відповідальності без вини, де він обґрунтовує теорію ризику для договірних відносин.

Беручи за основу теорію ризику, Братусь аналізує ситуацію, в якій окрім кредитора і боржника існує ще виконавець, який власне і спричинив шкоду. Під ризиком і виною у договірних стосунках він розуміє невірний вибір виконавця (це може бути як постачальник, так і субпідрядник), неналежна підготовка перед виконанням договору (наприклад, мала кількість замовлених вагонів для перевезення). Таким чином, вина у будь-якому разі присутня у одній зі сторін, а на практиці, у разі порушення зобов'язання третьою особою, обов'язок відшкодування збитків має лежати на боржникові, який наймав виконавця. В свою чергу, боржник має право на відшкодування збитків від виконавця у порядку регресу, проте зазначені правовідносини лежатимуть вже в іншій площині, незалежній від основних договірних правовідносин, де мало місце господарське правопорушення [11].

Деякі юристи, зокрема Іоффе, притримується думки про те, що навіть у разі відсутності вини особи, вона має нести відповідальність за невиконання своїх зобов'язань. Він обґрунтовує це тим, що така ситуація дозволить дисциплінувати населення, а та-

кож стимулюватиме до розробки нових методів, які б унеможливили появу невиконаного зобов'язання у майбутньому [12].

З метою всебічного розгляду даної тематики розглянемо міжнародний законодавчий досвід. Аналізуючи положення Віденської конвенції про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 року, яку Верховна Рада України ратифікувала 1991 року, хотілося б звернути увагу на наступне. У зазначеній Конвенції відсутні положення, які б стосувались вини будь-якої зі сторін, натомість, очевидно, що відповідальність сторін визначається через поняття ризику. Для прикладу візьмемо статтю 66 Конвенції: «Покупець переймає на себе ризик щодо товару, проданого під час його перебування в дорозі з моменту укладання договору». Зі змісту статті випливає, що вина за пошкодження товару буде лежати на покупцеві з моменту підписання договору, якщо товар був проданий у дорозі. Якщо ж говорити про ситуацію із третьою особою, з вини якої сталося порушення, то тут боржник може бути звільнений від відповідальності лише за наявності двох обставин у сукупності: а) якщо доведе, що невиконання було викликане перешкодою поза його контролем і що від нього нерозумно було очікувати прийняття до уваги цієї перешкоди під час укладення договору або уникнення чи подолання цієї перешкоди чи її наслідків; і б) якщо залучена ним особа також була б звільнена від відповідальності, якби положення попереднього пункту були застосовані до цієї особи (стаття 79) [13]. Відповідно, за відсутності даних обставин боржник підлягатиме відповідальності за дії третьої, залученої ним сторони.

Враховуючи відомі в теорії права погляди на відповідальність без вини, а також міжнародний досвід правового регулювання, ми дійшли наступних позицій. У господарській відповідальності відсутні ситуації, відповідно до яких порушення зобов'язання може мати місце за відсутності будь-якої вини. Єдиним виключенням за цих обставин стає форс-мажор. Відповідно до загального правила особа звільняється від юридичної відповідальності, якщо виконанню її зобов'язання завадили форс-мажорні обставини. Якщо ж розглядати господарські договірні правовідносини з позицій присутності третьої особи, яка й заподіяла шкоду, то тут ситуація матиме наступний вигляд. Боржник, від імені якого у договірних відносинах виступав порушник, де-юре, є винним, оскільки саме він залучив до відносин неналежного виконавця. На практиці ж він не стає суб'єктом господарської відповідаль-

ності, а на нього лише покладається обов'язок відшкодування збитків потерпілій стороні. При цьому, саме фактичний порушник має нести господарську відповідальність за законом і відшкодувати збитки відповідно до регресного зобов'язання боржникові за основним договором. Таким чином, приходимо до висновку, що теорія відповідальності без вини у випадку господарського правопорушення не може мати місце у сучасних ускладнених господарських правовідносинах. Це означає, що вина має бути необхідним елементом господарського правопорушення.

Отже, враховуючи викладені вище обставини, приходимо до наступних висновків. Серед підстав господарсько-правової відповідальності господарюючих суб'єктів, які здійснюють діяльність на території, забрудненій внаслідок Чорнобильської катастрофи можна виокремити нормативні-правові та фактичні підстави. До фактичної підстави належить господарське правопорушення, визначення якого запропоноване у даній статті. З нашої точки зору, доцільно було б закріпити його на законодавчому рівні. Склад господарського правопорушення налічує наступні елементи: протиправна поведінка, наявність негативних наслідків у вигляді збитків, причинний зв'язок між протиправною поведінкою і збитками, вина.

Література

1. Господарський Кодекс України від 16 березня 2003 року № 436-IV// Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18. — Ст. 144.
2. Господарське право: Практикум / В. С. Щербина, Г. В. Пронська О. М. Вінник та інші; за заг. ред. В. С. Щербини. — К.: Юрінком Інтер, 2001. — С. 199.
3. Господарське право: Навчальний посібник / Жук Л. А., Жук І. Л., Неживець О. М. — К., 2003.
4. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. — К.: Укр. енцикл., 1998. — Т. 1: А — Г. — 672 с.
5. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: Підручник / Переклад з рос. — Харків, 2001
6. Аскназій С. І. Вина і заподіяння шкоди у зобов'язаннях із заподіяння шкоди // Вісник радянської юстиції. — 1925. — № 20. — С. 776 — 780.
7. Яблочков Т. М. Невозможность исполнения и сила договорного обязательства // Право и жизнь. — № 4—5. — 1926. — С. 15 — 27.
8. Гойхбарг А. Г. Хозяйственное право РСФСР. — С. 174.

9. *Амфитеатров Г. Н.* Основные начала гражданского законодательства и борьба за марксистскую идеологию // Советское государство и революция права. — 1930. — № 4. — С. 74.

10. *Иоффе О. С.* Избранные труды по гражданскому праву: Из истории цивилистической мысли. Гражданское правоотношение. Критика теории «хозяйственного права». — М., 2000.

11. *Ойгензихт В. А.* Проблема риска в гражданском праве. — Душанбе, 1972. — С. 77, 216.

12. *Братусь С. Н.* Юридическая ответственность и законность. — М., 1976. — С. 163—196.

13. *Иоффе О. С.* Вина и ответственность по советскому праву // Сов. государство и право. — 1972. — № 9. — С. 40—41.

14. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про договори міжнародної-купівлі продажу товарів від 11 квітня 1980 року // Офіційний вісник України. — 2006. — № 15. — С. 438. — Ст. 1171.

15. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://arbitr.gov.ua/>

Стаття надійшла до редакції 11.06.10

УДК 346.9

І. О. Віхрова,
асистент кафедри правових дисциплін
Чернігівського національного
педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка,
аспірантка ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ПІДСТАВИ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СФЕРІ ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ АВАРІЇ НА ЧАЕС

Розглянуто юридичні та фактичні підстави відповідальності учасників господарської діяльності у сфері ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, склад господарського правопорушення як підстави такої відповідальності.

Ключові слова: Підстави господарсько-правової відповідальності, господарське правопорушення у сфері ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, суб'єкт господарського правопорушення у сфері ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

Рассматриваются юридические и фактические основания ответственности участников хозяйственной деятельности в сфере ликвидации последствий аварии на ЧАЭС, состав хозяйственного правонарушения как основания такой ответственности.